

När schemat styr innehållet

KARIN LAGER

Det är onsdag eftermiddag på fritidshemmet Kastanjen och på skolgården spelar några elever bandy. Det blåser kallt och den stora skolgården känns öde. En lärare, Ivan, står och tittar på bandymatchen. På en bänk vid entrén in till stora skolhuset sitter några elever från grupp Blå. De har en timmes utevistelse och verkar uttråkade. Efter utevistelsen ska grupp Blå gå till idrottssalen.

Inne i förskoleklasslokalen försöker Lucy samtidigt få eleverna i grupp Gul att delta i en skapande aktivitet. Hon har planerat att de ska göra spratteligubbar i papp och har plockat fram papper, saxar och annat material som kan behövas. Några elever har lyckats skapa efter mallen som Lucy gjort, några har svårt att klippa och blir frustrerade över att de klipper ”fel”. Tre elever sitter och stirrar ut genom fönstret på sina kamrater i grupp Blå som spelar bandy utanför.

I idrottssalen leker läraren Oskar och eleverna en svettig lek där de springer och jagar varandra. Några elever hänger i omklädningsrummet och väntar på att tiden ska ta slut så att de får göra något annat. Grupp Röd har tidigare idag gjort spratteligubbar med blev inte färdiga innan de skulle gå iväg till idrottssalen utan var tvungna att avsluta vilket de nu verkar upprörda över.

På fritidshemmet Kastanjen har personalen under en tid arbetat med hur de ska disponera tillgängliga lokaler i relation till antalet elever och personal. Rektor har deltagit i arbetet som har resulterat i ett schema med tider, aktiviteter, plats för aktiviteten samt vilken personal som ansvarar för respektive aktivitet. Schemat ska också synliggöra vilka lokaler som fritidshemmet kan disponera när skolans undervisning slutar. Fritidshemmets eftermiddagsverksamhet startar upp i förskoleklassens lokaler. Efterhand som klassrum blir lediga när skolan slutar för dagen, används även de rummen. Ingen av de lokaler som finns tillgängliga är stora nog för alla fritidshemmets elever utan istället delas eleverna in i grupper på rullande schema. För att få plats i lokalerna behöver vid vissa tider en grupp vara utomhus med en vuxen. Rektor och personal känner sig nöjda med hur de har strukturerat arbetet.

När schemat varit i bruk en tid börjar eleverna att protestera och vill gå hem tidigare från fritids. De vill inte delta i aktiviteterna som erbjuds. Personalen

upplever en frustration över detta, eftersom de lagt mycket tid på att planera aktiviteter och dela in eleverna i grupper. Å andra sidan har schemat ofta fallit på grund av att någon i personalen varit sjuk eller för att någon i personalen fått rycka in någon annanstans där rektor ansett att de behövts. Dessutom har det hänt att klassrummen inte varit lediga i enlighet med schemat då klasslärare valt att stanna kvar och arbeta där. Det har ibland uppstått konflikter om vem som har rätt till rummen, både tidsmässigt och materialmässigt. Detta har skapat slitningar mellan personalgrupperna.

När all fritidshemmets personal är på plats och lokalerna är tillgängliga enligt schemat, anser personalen att de erbjuder eleverna en rik variation av aktiviteter kopplade till läroplanens innehåll och att de ges möjlighet att pröva många olika lärarledda aktiviteter.

I takt med att elevernas protester ökar tilltar personalens frustreration över arbets sättet. Arbetslaget tycker ju att de erbjuder eleverna en rik variation av innehåll, men ändå vill eleverna inte delta. Till slut kallas till ett ”krismöte” med rektor och fattar ett gemensamt beslut om att göra en analys av sin verksamhet med utgångspunkt i läroplanen. De formulerar frågor utifrån läroplanens innehåll:

- Hur får vi syn på vilka elevernas behov, intressen och initiativ är?
- Vad menas med att undervisningen ska bidra till lärande som är situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat?
- Hur vet vi att arbetet bidrar till meningsfull fritid?

Arbetslaget konstaterar att flera delar i syftetexten inte har funnits med i deras planering. De har inte tagit hänsyn till elevernas röster och intressen, utan planerat aktiviteter som de *tror* eleverna vill delta i och som går att koppla till läroplanens centrala innehåll: utevistelse, rörelse och estetiska uttryck. Arbetslagets analys visar också att lokaler och schemaläggning av personalen har varit i fokus. De har inte pratat om hur de ska kunna erbjuda eleverna en meningsfull fritid med självvalda aktiviteter och skapande processer som får pågå över tid.

De inser att eleverna länge har varit missnöjda med grupperna och att de inte ges möjlighet att leka med sina kompisar eftersom de är i olika grupper. Arbetslaget bestämmer sig för att påbörja ett arbete med att kartlägga elevernas intressen och kamratrelationer.

Förslag till diskussionsfrågor

- Fritidshemmet Kastanjen har ämnat skapa en tydlig struktur för verksamheten, både för personalen och eleverna. Vilka anledningar kan ni se till att eleverna inte uppskattar strukturen?
- Hur skulle personalen på Kastanjen kunna utarbeta en struktur som är mindre känslig för avvikelser, till exempel när personal är frånvarande eller rum är upptagna?
- Arbetslaget beslutar sig för att starta ett utvecklingsarbete med utgångspunkt i läroplanens del 4 (Fritidshemmet). Vilka möjligheter kan ni se med det? Hade de kunnat göra på något annat sätt?
- Arbetslagets analysarbete utmynnar i att de bestämmer sig för att påbörja ett arbete med att kartlägga elevernas intressen och kamratrelationer. Vad anser ni om det vägvalet?